

Jacques de Vroomen

Over oude mannen en dingen die voorbijgaan

Ik loop meestal niet zo hard naar voordrachten. Het voordeel van een artikel is dat je na anderhalve pagina leesgenot gewoon kunt stoppen. Bij een voordracht ben je meestal gedwongen de hele rit uit te zitten. Maar de naam Frits van Oostrom, Leids hoogleeraar oudere Nederlandse letterkunde, trok me over de streep. Hij sprak in Nijmegen over middeleeuwse geestelijke literatuur. Een boeiend betoog met veel verrassende en fraaie formuleringen, tot de spreker tegen het einde van zijn verhaal begon te klagen over zijn studenten. Ik begreep dat zijn Leidse alumni van bijbel, christelijk geloof en christelijke tradities ongeveer evenveel wisten als u en ik van de theologie van de aboriginals. En vlotjes kreeg de geleerde spreker zijn toehoorders aan het lachen om de onwetendheid van zijn studenten. Samson was voor die studenten niet meer dan de naam van een zware shag. De enige christelijke feestdag die ze konden thuisbrengen was kerstmis. Wat er met pasen en pinksteren gevierd werd, was de meesten volslagen onbekend. En namen en begrippen als Mozes, de Doop in de Jordaan of Getsemane waren al helemaal verrijkingstof, waar ze absoluut niets mee konden aanvangen.

Van Oostrom voegde zich met zijn klaagzang in een bekend rijtje vaderlandse cultuurbeheerders. Een blaaskapel van ontevreden en waarin bijvoorbeeld ook Kees Fens graag zijn partijtje meeblaast. 'Een woord als *abdis*' merkte hij laatst op in De Volkskrant, 'verstaat bijna geen enkele student meer.' En Fens wordt op zijn beurt weer gretig geciteerd door Rudy Kousbroek, die zich ook krachtig kan opwinden over dit moderne cultuurverval.

Oude mannen die als oudtestamentische onheilsprofeten hun beklag doen over de jeugd die niet aan hun verwachtingen beantwoordt. En beperkten ze zich daar nog toe. Nee, in het kielzog van hun klaagzangen zien zij de cultuur van het avondland als het legendarische Atlantis in de golven verdwijnen. Cultuurprelaten die van mening zijn dat hun Vaticaanstad de hele aardbol representeert.

Opmerkelijk is dit gemopper natuurlijk niet. Het is van alle tijden. Homerus had er al oog voor toen hij de gepensioneerde

Trojaanse held Nestor, overigens met een subtiel gevoel voor ironie, breedspakig liet beweren dat het vroeger, toen hij nog jong was, toch allemaal een stuk beter was.

Het pleidooi dat kennis van het culturele idioom van het verleden het geestelijk bezit moet blijven van nieuwe generaties, etaleert een statische cultuuropvatting. Ook voor het christendom geldt het panta rhei van de Grieken. Van een dominante levensovertuiging is dat christendom een geloof van weinigen geworden in de marge van de samenleving. Het is uiterst normaal dat jongeren met een a-religieuze opvoeding geen gedetailleerde kennis meer hebben van christelijke tradities, gebruiken, feestdagen enz. Representanten van een oudere generatie die hen hierom belachelijk menen te mogen maken, misdragen zich op een ergerlijke wijze.

Als je Dante's *Divina Comedia* van regel tot regel wilt begrijpen, zul je een teksteditie met een karrevracht aan voetnoten ter hand moeten nemen. Heeft die eenzame Dante-specialist, die die voetnoten niet nodig heeft, het recht om zijn onwetende medemensen af te schilderen als culturele barbaren?

In de Westeuropese cultuurgeschiedenis is het geloof in Wodan, Donar en Fria in een bepaalde tijdsfase ingeruild voor het geloof in de heilige Drieëenheid. Vanaf die tijd is de historische kennis in de wederwaardigheden van het Germaanse trio steeds meer gaan slinken. Is de afnemende kennis van cristendom en christelijke paraferalia niet even doodgewoon?

Begrijp me goed. Ik spreek Van Oostrom niet tegen als hij vindt dat het onderwijs kennis van het christendom aan scholieren moet meegeven. Een dergelijk streven is even lofwaardig als belastinggeld voor monumentenzorg. Maar de polsstok van het onderwijs heeft maar een beperkte lengte. De gedetailleerde kennis waar Van Oostrom, Fens en Kousbroek op duiden, is in hun geval geen resultaat van goed onderwijs maar een vanzelfsprekend gevolg van het feit dat zij de meest ontvankelijke jaren van hun leven hebben doorgebracht binnen een samenleving waarin het christendom dagelijks gehoord, gezien, geroken en betast kon worden. 'Gesmaakt' kan ik er ook nog aan toevoegen, als ik denk aan de vele hosties die ik in mijn jeugd heb genuttigd.

Het wordt tijd dat jongeren eens kwaad worden. Of is hun zwijgen feitelijk nog veel vernietigender?